

Jednota bratrská – Unitas theatrum

její vznik a zápasy před světovou reformací

Úvod:

V roce 2007 jsme si připomněli 550. výročí založení Jednoty bratrské, jedinečného květu, který vykvetl v bažinatém prostředí středověké římskokatolické církve. Není to však zbytečná práce, zabývat se vzdálenými dějinami malé evangelické církve dnes, v moderním světě, který žije zcela jinými idejemi a v docela odlišných podmínkách? Mohou nám zápasy Jednoty bratrské ukázat cestu z Labyrintu světa moderní doby, jehož jsme součástí? Naši evangeličtí předkové se před 80 lety při vzniku Československé republiky se v prosinci 1918 spojili v jedinou evangelickou církev na základě dvou reformačních vyznání: Bratrského vyznání ve vydání J.A. Komenského z r. 1662 a Českého vyznání z r. 1575. Jistě to nebylo náhodou, že se Českobratrská církev evangelická přihlásila k tomuto vyznavačskému odkazu české reformace a především k odkazu Jednoty bratrské, který vyrostl z těžkých zápasů o Kristovu pravdu.

J.Á. Komenský, poslední biskup staré Jednoty, píše v úvodu Bratrské konfese, kterou vydal v r. 1662: *„Nevěděl jsem dávno, jaká pěkná chvála tomuto vyznání víry předků našich dána byla od velikých mužů, Luthera, Melanchtona, Bucera, Vergeria a jiných. Nyní pak se mi otevřely oči a za tu předrahou, otcům našim danou, nám pak ostatním jejich synům dochovanou perlu, srdečně Boha chválím a pochvám ji sám každý pobožný, kdo po tolika různicích, Ducha zde ve větříčku libém vanoucího*

a jen pokoj a pravdu k spasení vzdělávajícího, náležitě pozorovat bude...Já toto vyznání víry otců našich tím raději v starosti své a již se k vykročení odtud stroje, vydávám, abych v jaké víře život svůj skonávám, osvědčil, nic nad to lepšího v žádném náboženství pod nebem nenalézaje, což smrtí svou pečetím, skrze milost Pána Ježíše spasen že budu, věře, jako i moji otcové.“

Tak vděčně přijal stárnoucí Komenský Bratrskou konfesi, která byla výsledkem zápasů a života Jednoty bratrské. Smíme mít proto naději, že naše společné přemýšlení o Jednotě bratrské nebude nadarmo. Že návrat k duchovním kořenům české reformace se stane jedním z důležitých podnětů při obnově naší církve.

Duchovní a kulturní prostředí vrcholného středověku Čechách.

Prof. R. Říčan ve své knize **Od úsvitu reformace k dnešku** píše: *Je to vždycky veliká věc, zanítí-li se pro pravdu Kristovu jednotlivec nebo skupina lidí. Postaví-li se za ni celý národ, nebo aspoň jeho valná část, je to zvláštní milost toho, který vládne lidskými srdci. Ti věrní pak nepochybně tvoří jádro národa a tím, v čem byli věrní, volají ještě vzdálené potomky k následování. Takovým Božím darem a pro budoucnost závazkem se stalo, že se český národ ve své veliké většině postavil za svědectví Mistra Jana Husa.“(str. 32)*

Kazatelská Husova činnost v Betlémské kapli a později, když musel opustit Prahu, jeho kázání na venkově a jeho duchovní spisy zanechaly hlubokou stopu nejen v elitě národa, ale i ve venkovském lidu, který ve své většině porozuměl Husovu zápasu o obnovu církve a o čistotu Kristova evangelia.

Brzy pod odchodu M.J. Husa do Kostnice, začalo se z podnětu Husova přítele a spolupracovníka Jakoubka ze Stříbra, s vysluhováním sv. Večeře Páně pod obojí způsobou- to znamená, že i laici přijímali chléb i kalich s vínem. Poprvé se tak stalo v kostele u sv. Martina ve zdi, který má propůjčený naše církev. M.J. Hus tento čin M. Jakoubka písemně schválil i když si uvědomoval, že si tím před Kostnickým koncilem přitíží. Přijímání pod obojí se rychle rozšířilo mezi všemi českými křesťany, kteří toužili po nápravě zesvětštělé středověké církve. Byl to hluboký zásah do struktury tehdejší církve, protože rušil propastný rozdíl mezi kněžími a Božím lidem. I dnešnímu křesťanu připomíná husitský kalich společenství Kristova lidu, v němž nesmí docházet k rozdílu mezi chudými a bohatými, mezi kněžími a laiky, kde i ten nejchudší člen sboru je bratrsky přijímán a podílí se na Kristových darech. Současně zápas o kalich nám připomíná, že k plnému křesťanství patří nejen biblické kázání, ale i účast na Kristových svátostech. Kalich se stal důležitým symbolem české reformace, která přijala jako rozhodující a jedinou autoritu Krista ukřižovaného a vzkříšeného, jak se s ním církev setkává v Písmech Nového zákona.. Podle kalicha se husité také nazývali **kališníci, nebo utrakvisté- podobojí. Obecně se Husovým stoupencům začalo říkat Husité.**

Po mučednické smrti M.J.Husa a jeho přítele Jeronýma Pražského, byli věrní křesťané v Čechách vystaveni přetěžkým zkouškám. Události v naší zemi dostaly rychlý spád. Česká šlechta v r. 1417 poslala Kostnickému koncilu protestní list proti nespravedlivému odsouzení kostnických mučedníků. Tento protest však byl koncilem radikálně odmítnut. Češi měli být přivedeni

k bezpodmínečné poslušnosti třeba i násilím. Tvrdý postoj koncilu zastrašil nejen univerzitní profesory, měšťany a mnohé šlechtice, ale i těžce nemocného krále Václava IV. A v této chvíli se Husovy pře a jeho reformních požadavků ujaly široké vrstvy národa. Po smrti krále Václava (1419) se nástupcem na českém trůnu měl stát jeho bratr, uherský král a císař Zikmund, který se rozhodl náboženskou revoluci v Čechách potlačit úplně. Jeho přívrženci začali na jeho pokyn pronásledovat Husity (zajatí kouřimští kněží, stoupenci kalicha, byli naházeni do kutnohorských důlních šachet atd). Husité stáli před nejtěžší otázkou, zda se mají proti nespravedlivé duchovní i světské moci, jmenovitě proti králi Zikmundovi, (ryšavá šelma ze Zjevení) postavit s mečem a vojenskou mocí. Což není pronásledování věrných předzvěstí Kristem ohlášených posledních dnů a druhého příchodu Krista krále na tuto zem, aby soudil živé i mrtvé? Bezohledné násilí na jedné straně a ujištění univerzitních profesorů, že je povinností pravých křesťanů hájit Kristovu pravdu i mečem na straně druhé, převážily. Husité se rozhodli bojovat. Nepřemožitelným vůdcem se stal Jan Žižka z Trocnova. Na obranu Kristovy pravdy se postavila Praha i další významná města. Střediskem odhodlaných bojovníků se stalo město Tábor založené v r. 1420.

Tak začala krutá, mnoho let trvající náboženská válka. Papež s císařem organizovali křížácká tažení, při nichž se proti kacírským Čechům postavila většina evropských národů.

Z boje za náboženské ideály však vyšli Husité vítězně. Pod vedením Žižky byla osvobozena Praha, obležená Zikmundem v r. 1420. Zikmund byl i při další vojenské

výpravě do Čech poražen. Po smrti Žižkově se stal hlavou husitských vojsk Prokop Holý-Veliký, který dosáhl vítězství nad křižáckým vojskem u Ústí nad L. (1426), u Tachova (1427) a u Domažlic (1431). Husitské vojsko podniklo několik „spanilých jízd“ i do sousedních zemí (Německo, Slezsko, Lužice a další). Těchto výprav Husité využili k šíření reformačních idejí a k ospravedlňování svého zápasu..

Vítězství Husitů donutilo Basilejský konci(1431), aby s nimi začal jednat. Husitské náboženské hnutí přijalo program obnovy církve, vyjádřený v tzv. **4 pražských artikulích**: Svobodné kázání slova Božího, vysluhování sv. Večeře Páně věrným křesťanům pod obojí způsobou podle ustanovení Pána Ježíše Krista, odejmutí majetku a světského panování kněžím a církevním hodnostářům a trestání smrtelných hříchů všech stavů včetně kněžského. Poslové, které koncil vyslal do Čech, aby sjednali podmínky náboženského smíru, přijali pod tlakem Husitů svědectví Písem za svrchovanou normu rozhovoru. Tento závazek byl formulován v tzv. **Soudci chebském**(1432). Byl to veliký úspěch, protože obě strany se zavázaly, že nejvyšší autoritou při rozhovorech bude Písmo sv., praxe prvotní církve a usnesení prvních koncilů. Husity v Basileji zastupoval M. Jan Rokycana, Mikuláš z Pelhřimova, Prokop Holý, Petr Payne a další. Koncil vojenským vítězstvím husitů byl donucen reformní program schválit. Tehdy se však ukázala nejednota České reformace. Pražané a vysoká šlechta usilovali o usmíření s Římem za každou cenu. Ti tvořili umírněné křídlo České reformace. Univerzitní mistři a měšťané proti tomu usilovali o přijetí 4 pražských článků jako jedinou podmínku smíru a Táborité, kteří v poslušnosti Písem

pokročili nejdále, jakýkoliv kompromis odmítli. Výsledkem vnitřního napětí uvnitř husitského hnutí byla bratrovražedná bitva u Lipan (30. 5. 1433), při níž byli Táboři a Sirotci českou katolickou šlechtou a Pražany poraženi. (Sirotky se nazývala část husitských bojovníků po úmrtí Jana Žižky z Trocnova). V bitvě u Lipan zahynul vynikající vůdce Táboritů Prokop Holý a další významné osobnosti. Vítězové dále jednali s koncilem. Nakonec byla Čechům povolena tzv. Kompaktáta – vysluhování sv. Večeře Páně pod obojí. Ostatní požadavky Husitů byly odmítnuty nebo natolik okleštěny, že téměř ztrácely smysl.

Politická i náboženská situace v Čechách se začala uklidňovat. V Jihlavě 1436 byl císař Zikmund slavnostně korunován za českého krále. Dlouho se však svému vítězství netěšil. Zemřel v prosinci 1437 ve věku téměř 70 let. V paměti národa zůstal „šelmou zrzavou“, králem, který věrolomně zrušil své sliby a své královské slovo.

Albrecht II., nástupce Zikmundův, vládl v českých zemích pouhé dva roky. Po jeho smrti byl zvolen českým králem nedospělý Ladislav Pohrobek (syn Albrechta II.). Zemskou vládu v této době zastupoval Oldřich z Rožmberka, (katolík), kterému se však nepodařilo získat v Římě potvrzení kompaktát ani potvrzení volby J. Rokycany za pražského arcibiskupa. Tím byla posílena strana Podobojí, vedená panem Ptáčkem z Pirkštejna (1444) a po jeho smrti Jiřím z Poděbrad, který se r. 1448 zmocnil Prahy, strategicky nejdůležitějšího místa v zemi..

Vláda Jiřího z Poděbrad

R. 1452 byl českým sněmem zvolen Jiří z Poděbrad za zemského správce do doby, než Ladislav Pohrobek dospěje.

Zakrátko však po své korunovaci osmnáctiletý král Ladislav nečekaně zemřel na mor. O uprázdněný trůn se ucházelo několik evropských panovníků. Českým sněmem však byl zvolen za krále Jiří z Poděbrad, který si jako zemský správce získal velikou autoritu všech vrstev. Král Jiří patřil k mírné straně Podobojí. Přijal však volbu s tím, že bude spravedlivým králem obojího lidu, katolíků i husitů. Kronikář píše, že *„mnozí plakali z radosti, že milý Bůh je vysvobodil z moci německých králů.“*

Válkami hospodářsky i duchovně vyčerpaná země, nedořešené vztahy s Římskokatolickou církví, náboženské rozdělení národa, neschválení Jana Rokycany pražským arcibiskupem, to vše tvořilo podmínky, v nichž se začala tvořit budoucí Jednota bratrská.

Pod kazatelnou Mistra Jana Rokycany

Duchovní vůdce Husitů, Mistr Jan Rokycana, farář v Týnském chrámu, zvolený, avšak nikdy neschválený pražský arcibiskup, se narodil před r. 1397 v rodině rokycanského kováře. Nadaný chlapec strávil nějaký čas v augustiniánském klášteře, kde získal základní vzdělání. Během studií na pražské univerzitě s velkým zájmem naslouchal kázáním M.J. Husa. Na univerzitě získal hodnost bakaláře a později i Mistra svobodných umění. Přes své mládí se po smrti Jakoubka ze Stříbra stal duchovním vůdcem strany podobojí. Roku 1424 byl vysvěcen na kněze a v témže roku zachránil svou výmluvností Prahu před Žižkovým hněvem. V r. 1435 byl v Praze zvolen pražským arcibiskupem. Od roku 1427 byl kazatelem ve starobylém kostele P.Marie u

Týna (Týnský chrám), kde oslňoval posluchače ohnivými kázáními. Už jsme zmínili jeho významnou účast na Basilejském koncilu, kde obhajoval vysluhování sv. Večeře Páně pod obojí. Císař Zikmund, který se před korunovací za českého krále zavázal, že se zasadí o schválení volby Jana Rokycany, svůj slib nedodržel. Naopak ho zbavil fary v Týně a usiloval o jeho život. Po smrti Zikmundově, na sněmu, který byl svolán v r. 1440, byl Rokycana znovu potvrzen za arcibiskupa. Sjednotil Kališníky a po dobytí Tábora vojskem Jiřího z Poděbrad, byl Jan Rokycana uznán za hlavu všech podobojích-utrakvistů. Zasazoval se o podstatné věci evangelické víry, ve věcech nepodstatných byl připraven ke kompromisu. Neznal však ústupky ve věcech mravních. Ve svých kázáních podrobil ostré kritice bohatství duchovenstva, lakomství, rozmařilost a zhýralost kněží i papežů, úplatné dosazování biskupů do církevních úřadů a volal k návratu k prostotě a chudobě prvotní církve apoštolské. Jednota bratrská mu později vytýkala, že se nerozešel s Římskou církví a nepřipojil se k nim. Nebyla to však z jeho strany zbabělost. Uvědomoval si, že takový rozchod s univerzální církví by opět rozdmýchal nové sváry a že by nakonec vedl k novému prolévání krve v českém národě. Navíc si uvědomoval naléhavou potřebu svěcení kněží. To bylo dosud možné jen od biskupů římské církve.

Mistr Jan Rokycana spolu s Jiřím z Poděbrad usilovali o důstojný smír s církví. Avšak naděje na klidný politický i církevní život byly zmařeny papežem Piem II., který vyhlásil r. 1462 kompaktáta za neplatná. Král Jiří s Mistrem Rokycanou papežovo rozhodnutí odmítli. A tak se staly naše země opět místem náboženských bojů.

V r. 1471 zemřel Mistr Jan Rokycana a o několik měsíců později i král Jiří z Poděbrad.

Řehoř pražský

Pod kazatelnou Mistra Jana Rokycany se asi od r. 1452 shromažďovala velká skupina posluchačů, kteří brali jeho slova velice vážně. Uvědomovali si, že ve zpronevěřilé církvi nemohou dosáhnout jistoty spasení. Kladli si otázky, zda svátosti, vysluhované nehodnými kněžími, jsou vůbec platné. Jména těchto posluchačů neznáme. Známe však jméno jejich duchovního vůdce, který vyvodil z Rokycanových kázání konkrétní důsledky. Tento muž se jmenoval **Řehoř pražský**. On byl nejvlastnějším zakladatelem a duchovním otcem Jednoty. Řehoř, podle pozdější zprávy, byl synem Rokycanovy sestry, která se provdala za chudého zemana. Řehoř byl nejprve správcem majetku některých pánů, později spravoval majetek významného pražského kláštera **Na Slovanech**, kde se pěstovala slovanská bohoslužba. Byl nejen spolehlivým správcem. Získal si velikou úctu také svou vnitřní opravdovostí a mravní integritou. Víme o něm, že znal latinu a že dokonce v klášteře jako laik občas kázal. Toužil po tom, aby mohl rytířsky sloužit Kristu celým svým životem. Shromáždil kolem sebe řadu přátel, kteří vesměs patřili k Rokycanovým posluchačům. Ti, podobně jako on, byli zasaženi ve svém srdci Rokycanovým horlením proti zesvětšelé církvi, kritikou současných Husitů, kteří opustili první lásku a nedbali na poslušnost Kristových řádů. Rokycanova kázání byla živá, reagovala na konkrétní situaci církve i celého království. Podobně jako jeho předchůdci, varoval před Antikristem, který pronikl do všech církví. Upozorňoval

však, že s Antikristem je možné bojovat jenom duchovními zbraněmi.

Řehoř a jeho přátelé, kteří byli Rokycanovými kázáními zneklidněni, se začali ptát, jak tedy dojít jistoty spasení. Hledali oporu mezi probuzenými křesťany i na jiných místech království (Vilémovští bratři).

Rokycana sám viděl zpočátku ve skupině kolem Řehoře své duchovní děti. Vedl s nimi rozhovory, odpovídal na jejich úzkostné otázky. Byl to on, který je upozornil na jednoho z nejpozoruhodnějších myslitelů české reformace, na Petra Chelčického.

Petr Chelčický se narodil v zemanské rodině nedaleko Chelčic u Vodňan kolem roku 1380. Nevíme mnoho o jeho školním vzdělání. Latinské knihy mohl číst jen v překladu. V jeho duchovním vývoji ho ovlivnil, podobně jako M. Jana Husa, anglický theolog Viklef a Valdenští, kteří z Německa pronikali do jižních Čech. Vedl rozhovory s nejvýznačnějšími osobnostmi reformačního hnutí a pozorně jim naslouchal. Svrchovanou autoritou pro něj však bylo svědectví Písem, především Nového zákona se středem v Kázání na hoře, kterému je třeba všechno v církvi podřídít. Podle Chelčického má církev jít za svým ukřižovaným Pánem cestou kříže. Má se svěřit jeho ochraně i tehdy, je-li vystavena násilí. Církev a církevní praxe musí být očištěna od všeho, co se s Kristovým slovem nesrovnává. Mnohé církevní tradice radikálně odmítl, od kněží požadoval pravou víru a příkladný život. Zákon Boží platí všem, beze zbytku. Úcta k lidskému životu pro něj znamená odmítnut násilí, dokonce i obranné války. Kriticky se stavěl k moci státní vůbec. Uvědomoval si však, že světská vrchnost je ve světě hříchu nezbytná, že

je její povinností zachovávat řád a spravedlnost. Odmítl rozdělení společnosti do tří stavů: panský, kněžský a poddaný, protože v Kristu jsou všichni věřící bratry a sestrami.

Revoluční myšlenky Petra Chelčického oslovily širokou veřejnost. Kolem jeho osoby se také časem vytvořila nevelká skupina Chelčických bratří.

Řehoř se svými přáteli našli v díle Petra Chelčického odpověď na nejdůležitější otázky, které je zaměstnávaly. V jejich srdcích vznikla touha po takovém společenství, v němž by dosáhli jistoty spasení. Toužili po tom, aby jako nepatrná menšina, uskutečňovali Kristovy řády a tak se stali příkladem a výzvou zvlažnělé církvi.

„ V křesťanských dějinách se často opakuje toto rozcestí: Mají jít probuzení křesťané samostatně, nebo mají setrvat v církvi přes její stíny? Má se reforma v církvi uskutečnit oddělením, nebo další snahou o nápravu všechněch?“ (R. Říčan: Od úsvitu....)

Odchod do Kunvaldu

Když dozrávalo rozhodnutí bratří „ z nouze spasení“ jít vlastní cestou, které mělo dalekosáhlé důsledky, vyzývali i Rokycanu, aby se zřekl svého postavení a připojil se k nim. On však jejich výzvu odmítl. Řehoř s kruhem bratří se v roce 1457 nebo 58 rozhodl odejít do ústraní, do vsi Kunvaldu, nedaleko města Žamberka, kde byl horlivým farářem kněz podobojí Michal, který si získal důvěru bratří. Ves Kunvald patřila k tzv. Litickému panství, které bylo majetkem Jiřího z Poděbrad. Ten po přimluvě Rokycanově dal souhlas k přestěhování pilných a tichých lidí na své panství. Zde tedy bratři založili první bratrský sbor . K bratrstvu se zanedlouho připojily

i další reformní skupiny (bratři Chelčičtí, Vilémovští, Žatečtí) když vyznali, že se ve všem chtějí řídit zákonem Božím. Zpočátku na radu Rokycanovu zůstali bratři v církvi podobojí pouze jako řeholní bratrstvo.

První pronásledování

Přestože se bratři stáhli do ústraní, budili přece pozornost: rušili jednotu Husitské církve, odmítali většinu kněží pro jejich bezbožnost, lišili se důsledným životem podle Evangelia, opovažovali se kritizovat většinovou církev. Přestože se Rokycana zpočátku bratří zastával, byli někteří z nich-i bratr Řehoř- vězněni, mučeni a někteří z nich ve vězení zemřeli. Král Jiří z Poděbrad se přísežně zavázal před svou volbou za krále, že odstraní ze země všechny bludaře a schizmatiky a nyní byl nucen plnit svůj závazek.

Mezitím bratři začali budovat své společenství podle Nového zákona. Při tzv. **Svolení na horách Rychetských r. 1464** se zavázali, že budou žít ctnostným životem, slíbili si, že se budou navzájem vzdělávat a že se podřídí sborové kázni. Husitští kněží, kteří se k Jednotě připojili, se také zavázali žít příkladně, dále se vzdělávat v Písmu a věnovat se plně duchovenské službě. Svou obživu získávali řemeslnou prací. Při pastýřských návštěvách rozptýlených členů sboru provázel kněze tzv. tovaryš, jako svědek jeho práce. Nejzávažnější otázkou však bylo, kdo je pravým knězem církve a kde kněze získat, když katoličtí biskupové odmítají udělit svěcení husitským kněžím? Bratr Řehoř již tehdy dospěl k reformačnímu názoru na všeobecné kněžství, to znamená, že všichni věřící křesťané vykonávají kněžský úřad. Z nich si pak Kristus vyvoluje správce sboru, kterým světuje zvláštní duchovní obdarování. Jsou

posvěcení nikoli lidmi, ale Duchem svatým. Církev, případně biskup, má za úkol jen potvrdit způsobilost k této službě.

Bratři se hned nerozhodli pro vlastní kněze. Šlo totiž o mimořádně citlivou otázku. Celé křesťanstvo dosud věřilo, že jen biskupové, kteří přijali své biskupské svěcení v posloupnosti od apoštolů (tzv. nepřerušená apoštolská sukcese), mohou světit nové kněze. Bratři věděli, že v okamžiku, kdy zřídí vlastní kněžský řád nezávislý na biskupském svěcení, budou tvrdě pronásledováni jako kacíři.

Proto se jejich zástupci nejprve vydali na cestu, aby zjistili, zda není nějaká církev, k níž by se mohli s dobrým svědomím připojit. Jednali se zástupci církve pravoslavné, s arménskými křesťany i s bogomily. Se stavem těchto církví však nebyli spokojeni. Ukázalo se, že se nemohou ze závažných důvodů připojit ani k valdenským, ani k táboritům. Tak dozrávalo v Jednotě rozhodnutí zřídit vlastní kněžský řád.

Volba vlastních kněží ve Lhotce u Rychnova

Že nešlo o svévolný čin, dokazovali později Bratři zvláštními zásahy Božími. Jan Blahoslav ve své knížce „O původu Jednoty bratrské“ píše, že jim utrakvistický kněz Martin Lupáč poradil: *“Chcete-li vy dobře státi, musíte vy kněží z sebe míti a mezi sebou řád zříditi, jinak nikoli nestanete, ale přijdete na skázu....Nato někteří jemu odpověděli“* *‘Bojíme se kněže Martine, abychom tím proti Bohu nezhřešili, když bychom opustíce římské kněží, sami sobě kněžství vyzdvihli.’ On pak řekl: ‘Proti Bohu nic tím nezhřešíte a proti lidem bez viny nebudete.’*

Prof. Říčan píše o bratru Řehořovi, „že byl posílen jakýmsi vnitřním viděním o budoucích kněžích Jednoty a to přijal jako Boží zjevení.

Roku 1467 vyhlásili Bratři ve všech sborech modlitby s půstem, aby jim Bůh milostivě ukázal, zda již nastal čas k odloučení od kněžského řádu římského a ke zřízení vlastního kněžství. Aby poznali Boží vůli, zda Bůh souhlasí s jejich rozhodnutím, užili podle biblického příkladu los, který vyšel kladně. Bratři se tedy shromáždili na Zelený čtvrtek 26. března 1467 ve Lhotce u Rychnova v počtu asi šedesát mužů. Nejprve zvolili dvacet starších, kteří měli pečovat o správu sborů. Po tomto aktu vybrali devět obdarovaných a osvědčených bratrů z nichž měli být voleni budoucí kněží Jednoty. Připravili dvanáct lístků. Na třech bylo napsáno ano a devět zůstalo prázdných. Mohla tedy nastat taková situace, že by nebyl z nich zvolen nikdo, případně jen jeden, nebo dva. Bratři viděli projev Boží vůle v tom, že hned při první volbě byli zvoleni všichni tři bratři: Matěj z Kunvaldu-selský syn, Eliáš z Chřenovic na Moravě a krejčí Tůma z Přelouče. Ten jediný ovládal latinu. Bratr Řehoř volbu připravoval, sám se však volit nenechal. V Jednotě požíval až do smrti velikou úctu a autoritu skutečného vůdce. Z podnětu b.Řehoře byl pověřen vedením nejmladší ze zvolených, b. Matěj Kunvaldský. Mohou však zvolení bratři vykonávat kněžskou službu bez řádného svěcení? To byla pro mnohé přetěžká starost. Aby vyšli vstříc těm, kdo měli o jejich postupu pochybnosti, rozhodli se bratři, že požádají kněze b. Michala Žamberského, který měl římské svěcení a k tomu některého kněze valdenského, aby podle biblického příkladu bylo svěcení přeneseno na tři zvolené

bratry vzkládáním rukou. Podle staré tradice vznikla při této příležitosti dobře známá bratrská píseň: **Radujme se vždy společně**. Bratři touto písní vyjádřili hlubokou vděčnost Pánu Bohu za to, že jim daroval vlastní kněze.

Tímto odvážným činem proti sobě vyvolali velikou nenávist a pronásledování. Rokycana, s nímž se už Bratři neradili, se jich zřekl. Po roce 1468 mu poslali celkem sedm dopisů, v nichž zdůvodnili své jednání „nouzí spasení“. Podobně poslali Bratři obranné listy králi Jiřímu. Ten však nechal některé z nich uvěznit a mučit.

V této době došlo k prvnímu exilu. Moravští bratři se museli vystěhovat do Rumunska (Multansko). Většinou se však vrátili, když se král Jiří z Poděbrad musel bránit před křížáckými vojsky vedenými uherským králem Matyášem

Po smrti krále Jiřího se stal českým králem polský Vladislav Jagelonský, přesvědčený katolík, který vládl až do r. 1516. Při korunovaci udělil všeobecnou amnestii, takže se uvěznění bratři dostali opět na svobodu.

Trpělivým snášením nepřátelství, tichou a poctivou prací a opravdovou zbožností, si časem bratři získali nemalou úctu. Nejen venkovský lid, ale i někteří šlechtici obdivovali jejich opravdovost a začali se jich zastávat. Byli to Jan Kostka z Postupic (jeho panství bylo v Brandýse n. Orlicí a v Litomyšli), Jan Tovačovský z Cimburka, který umožnil růst sboru v M. Boleslavi, Ctibor Tovačovský, který je vzal pod svou ochranu v Hranicích a v Přerově. Předpokládá se, že kolem r. 1480 tvořilo Jednotu 1-2 tis. členů.

Navzdory pronásledování docházelo k dalšímu přílivu členů, mezi nimiž byli již lidé theologicky vzdělaní. Ti pomáhali bratru Řehořovi promýšlet důležité

bohoslovecké otázky: Vztah víry, milosti a skutků atd. Pomáhali psát obrany proti pomluvám. Vytvořili předpoklad pro širší dialog se zástupci církve podobojí, především s administrátorem Václavem Korandou, nástupcem Rokycanovým. Nepodařilo se jim ho o správnosti svého rozhodnutí přesvědčit. Při rozhovorech však získali nový pohled na křest dětí, a na některé další věroučné otázky. Úmrtím b. Řehoře pražského 12. srpna 1474, který byl po dvacet let vůdcem a iniciátorem Jednoty, se uzavírá první etapa tohoto podivuhodného společenství.

Jednota se otvírá světu

Bratři od samotného počátku sledovali jeden cíl: naplnit hojnější spravedlnost, než je spravedlnost zákoníků a farizeů podle Kázání na hoře (Mt. 5). Tuto Ježíšovu výzvu však pochopili do velké míry zákonicky. To nevedlo k nitřnímu pokoji a k jistotě spásy. Vždyť Kristův zákon nenaplní nikdo z lidí. Důsledkem vnitřní rozpolcenosti byl pak neradostný život. Co mělo přinášet pokoj lidskému srdci, stalo se pro ně břemenem. Zvláště těžkým problémem byl vztah Jednoty k světské moci. Otázka vojenské služby, přísahy, správa obcí, to vše působilo Úzké radě nemalou starost. Nová generace bohoslovecky vzdělaných členů Jednoty, mezi které patřili Lukáš Pražský, Vavřinec Krasonický, Lukášův starší bratr Jan Černý, Mistr Havel, začala upozorňovat na spasení z víry v zásluhy Kristovy, na potřebu spolehnout na Kristovu oběť, aniž by schvalovala lehkomyšlné opouštění Zákona Božího. Zujímali kladnější stanovisko k životu křesťana ve světě.

Přesto vztah víry a skutků zůstával po dlouhou dobu otázkou spornou. Bratr Lukáš, později rozhodující osobnost v Jednotě, zmiňuje, že si obě strany navzájem sloužily k lepšímu porozumění Božího zákona. Problém se stával stále aktuálnější, jakmile do Jednoty vstupovali i měšťané a dokonce se o členství ucházeli i páni.

Bratr Matěj, patriarcha úzké rady, nedovedl dát uspokojivou odpověď na tyto otázky a proto r. 1490 svolal do Brandýsa nad Orlicí sněm všech kněží, jáhnů i soudců. Modlitby a půst měly připravit toto důležité shromáždění. Hlasováním přítomných Bratři byl nakonec schválen kladný vztah k světské moci. Ani toto usnesení neukončilo jisté napětí, které v Jednotě přetrvávalo.

O rok později byli znovu vysláni někteří Bratři na Východ, aby se doptávali na lepší křesťanské společenství (B. Lukáš Pražský, Mareš Kokovec, Martin Kabátník a Kašpar z Branibor). Vyslanci prošli balkánskými zeměmi, Ruskem, prošli Palestinou až do Egypta. Výsledek těchto cest, které trvaly půl druhého roku, byl negativní. Hledanou církev, k níž by se mohli připojit a kde by dosáhli upokojení srdce, nenašli.

Nový sněm, který měl vyřešit sporné otázky a nastolit vnitřní pokoj a jednotu, byl svolán roku **1494 do Rychnova n. Kněžnou**. Zde došlo k nové volbě do úzké rady. Do vedení se dostali zástupci mladší vzdělané generace: B. Lukáš a b. Vavřinec Krasnický. Tento sněm, jenž pokračoval v Přerově na Moravě, přijal řadu rozhodnutí: Bratřím bylo povoleno žít se řemeslem a živností. Jednalo se o svátosti Večeře Páně, o tom, jak naložit s knězi, kteří ve své službě selhali. Jednota bratrská se náhle otevřela doširoka, aniž by se z ní

vytratil zápas o pravdivý život v poslušnosti Božího zákona.

Žel, neobešla se tato proměna bez bolestného rozchodu. Řada starších členů Jednoty se nesmířila s novou orientací úzké rady a vedla útočnou kampaň proti novému vedení Jednoty. Tento zápas nakonec skončil rozchodem obou stran. Ale to je již další kapitola v životě Jednoty bratrské. Na své cestě se má Jednota setkat s novými impulsy, které přinesl zápas M. Luthera a dalších reformátorů. Ale o tom až příště.